մոտ գնալ գալով օրիորդական դպրոցի տան շինութեան գործը գլուխ բերելու համար, բայց տեսնելով առաջնորդի անտարբերութիւնը դէպի դպրոցի ինտերէսները, յետ քաշվեց, որովհետև վարչութեան ասելիքը՝ ձայն բարձրաձայ յանապատի էին վիճակաւորի համար։›

—

‹Մշակի› անցեալ № 135 մէջ Ռուբինեան Ամբրոսիոս վարդապետի վրա յօդուածը գրվեցաւ Ալէքսանդրապօլից, որտեղ այժմ հայը սուրբը քարոզներ է անում և փողեր ժողովում։ Սխալմամբ յօդուածի տակ չը տպվեցաւ Ալէքսանդրապօլ բառը։

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Յովհաննէս Նազարեանցի ‹Հայոց լեզուի ուսուցիչ› գրքոյկը։ Տպված է Թիֆլիսում, Յ. Մարտիրոսեանի տպարանում, ներկայ թուին։ Գինը 40 կոպէկ է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՒՐՔԻԱ

—

Բ. Դրան համար դարձեալ մի դժուարութիւն է ծագում։ Այս անգամ դրա պատճառը Բօդօպի սարերի մէջ գտնված չորս գիւղերն են, որոնք պէտք է միացրած լինեն Արևելեան-Ռումելիայի հետ, բայց դեռ չեն միացրած։ Անգլիական դեսպան լօրդ Դէօֆերին առաջարկեց Թիւրքաց կառավարութեանը կատարել այդ խոստումը։ Օտար պետութիւնների միւս ներկայացուցիչները, բացի ռուսաց դեսպանից, չեն միացել այդ առաջարկութեան հետ, ասելով, որ նրանք իրանց կառավարութիւններից հրահանգների են սպասում։ Նրանց կարծիքով, եթէ այդ գիւղերը միացվեն Արևելեան-Ռումելիայի հետ, պէտք է սահմանները նորից ուղղվեն, որ մեծ դժուարութիւններ կը պատճառէ։

Թիւրքաց կառավարութիւնը Սկուտարիի նահանգի բնակիչներից պահանջեց սկզբից հատուցանել երկու տարվայ հարկը և մասնակցել կառավարութեան նոր փոխառութեանը։ Պրիզրենդի մէջ հանգստութիւնը դեռ վերջնականապէս ապահոված չէ և Դերվիշ-փաշա չէ կարողանում այնտեղից հեռանալ։

Նորերումս „Köln. Zeitg.“ լրագրի թղթակիցը շատ վատ կարծիք յայտնեց Արևելեան-Ռումելիա ուղարկված ռուս օֆիցերների գործունէութեան մասին։ Նրանց թիւը 50 էր հասնում, բայց 18 օֆիցեր մի տարվայ ընթացքում ծառայութենից արձակվեցան, որովհետև նրանք վատնել էին պետական գանձարանից բաւական նշանաւոր գումար։ Նրանցից մէկը այդ գործի համար ոչ թէ միայն չը պատժվեցաւ, այլ և ռուսաց հիւպատոսի միջնորդութեան շնորհի։ երեք ամսով արձակուրդ ստացաւ, պահելով իր ռոճիկը։

Միտհադ-փաշա հիւանդացել է։ Սուլթանը իր բժշկին ուղարկեց նրա մօտ, բայց նա, թունաւորվելուց վախենալով, հրաժարվեց ընդունել այդ բժշկի տուած դեղը։

Թէսալիայի շրջանները Յունաստանին յանձնելը յետաձգվեցաւ Թիւրքաց բամաղանի տօնի պատճառով։ Բ. Դուռը երկու շաբաթ ժամանակամիջոց խնդրեց և եւրոպական պետութիւնների ներկայացուցիչները համաձայնեցին, թէպէտ գիտէին, որ Թիւրքաց կառավարութեան այդ պահանջը մի դիպլոմատական խորամանկութիւն է։ Ժամանակամիջոցի ձեռք բերելը կ. Պոլսի մէջ քաղաքականութեան գլխաւոր նպատակն են համարում, թէպէտ թէ Թիւրքիայի մէջ և թէ Արևելքի մէջ առհասարակ չը գիտեն ժամանակից օգուտ քաղել։ Հին պատմական սովորութեան համեմատ Թիւրքերը միշտ յոյս են դնում անսպասելի և ձեռնտու պատահարների վրա, որոնք գործերի ընթացքին կարող են այլ ընթացք տալ։ Նրանք սպասում են քաղաքական նոր համաձայնութիւնների, նոր դաշնակիցների, մեծ պետութիւնների անբաւականութիւնների և վերջապէս յոյս են դնում արևելեան „դուցէի“ վրա։ Այդ պատճառով նրանք միշտ յետաձգում են իրանց խոստումների և պարտականութիւնների կատարելը։ Երկու շաբաթվայ ընթացքում, նրանց կարծիքով, շատ բան կարող է պատահել. Անգլիան արևելեան հարցի վերաբերութեամբ կարող է անհամաձայնութիւն ունենալ Ֆրանսիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի հետ և նորից Թիւրքիայի կողմը անցնել։ Գերմանիան և Իտալիան կարող են փոխել իրանց դիտաւորութիւնները, 'ի նկատի առնելով Ֆրանսիայի սպառնալիքները, կամ թէ չէ Եւրոպայի մէջ կարող է այնպիսի անսպասելի անցք պատահել, որ ամենքը կը մոռանան յոյն-Թիւրքական վէճը։ Թիւրքաց քաղաքագէտները առհասարակ այդպէս են դատում և նրանց ենթադրութիւնները շատ անգամ արդարացել են։

—

ԱՆԳԼԻԱ

—

Սոցիալիստների կօնգրեսը, որ արգելվեցաւ Ցիւրիխի մէջ, կայացաւ Լօնդօնում և գաղտնի նիստեր ունեցաւ, որոնց մասնակցում էին մօտ 144 մարդ։ Նորերումս նրանք հրապարակական ժողով ունեցան Կենվենդ-Սորիսի մէջ Էդվին Դենների նախագահութեամբ և եւրոպական բոլոր երկիրների ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ։ Ճառեր խօսվեցան գերմանական, անգլիական և ֆրանսիական լեզուներով։ Ժողովի գլխաւոր նպատակն էր յայտնել, որ սոցիալիստների խաղաղ գործողութեան ժամանակամիջոցը խօսքով և գրչով վերջացել է, որովհետև բոլոր թէ միապետական և թէ հանրապետական կառավարութիւնները արգելում են բանւորների ապատութիւնը։ Ամենից առաջ խօսեց ամերիկացի օրիորդ Լեկոյնտ, որ ժողովին տեղեկութիւններ հաղորդեց Ամերիկայի մասին։ Նրա խօսքերի համեմատ Ամերիկայից ոչինչ լաւ բան չէ կարելի սպասել, որովհետև այնտեղ գումարը տիրապետում է և եթէ մի բան արուած է, դա էլ ոյժի օգնութեամբ։ Ամերիկացուհուց յետոյ խօսեց Ֆրանսիուհի Լուիզա Միշել։ Նա յայտնեց, որ շուտով ոսկէ դար կը գայ և համոզում էր իր լսողներին ոչինչ չը խնայել այդ ժամանակին շուտով հասնելու համար։ Մի ուրիշ ֆրանսիացի անուանեց ֆրանսիական հանրապետութիւնը նոր ձև բռնաւորութեան։ Ամերիկայի, Գերմանիայի սոցիալիստների ներկայացուցիչը նախատում էր ամերիկական հանրապետութեան նախագահական ձևը։ Ժողովի մէջ անբաւականութիւն յայտնվեցաւ „Freiheit“ լրագրի խմբագիր Մօստին դատապարտելու առիթով։ Ժողովի անդամներից մէկը առաջարկեց կախել այն բոլոր խմբագիրներին, որոնք պահանջում էին Մօստի պատիժը։

Լրագիրները հաղորդում են, որ շուտով Գլադստօն լօրդերի ժողովի անդամ կընտրվի, որովհետև կալուածական օրէնքի անցկացնելը համայնքների ժողովի մէջ և նրա առիթով եղած վիճաբանութիւնները շատ խանգարեցին ծերունի մինիստրի առողջութիւնը։

Գլադստօն համայնքների ժողովի պարապմունքների փերջանալուց յետոյ կը ստանայ լօրդի կոչում և այնուհետև հոնգիստ կը զբաղվի։ Այս դէպքում մինիստրութեան անդամ կընտրվի Գոշէն, որ Գլադստօնի քաղաքական ամենամտերիմ բարեկամներից և աշխատակիցներից մէկն է։

—

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Իշխան Բիսմարկ նորերումս մի մասնաւոր խօսակցութեան ժամանակ յայտնեց, որ եթէ գերմանական բայխստագը չի հաստատի նրա առաջարկած հարկերը և տնտեսական նախագիծները, նա այնքան անգամ կարձակէ պարլամենտը մինչև կազմվի իշխանին ցանկալի մեծամասնութիւնը։

Գերմանական լրագիրները տպեցին իշխան Բիսմարկի հետևեալ նամակը, որ նա գրեց „արմատական ազատամտութիւն“ վերնագրով բրօշիւրի հեղինակին։ „Շնորհակալ եմ ձեր ուղարկած բրօշիւրի և նրան աւելացրած մի քանի տող նամակի համար։ Ձեր պատմական փաստերը և նրանց լոգիկական հետևանքները շատ յարմար են մեր ժամանակներում, երբ մարդիկ բոլորովին մոռացել են մեր հայրենիքի նախկին դրութիւնը և երբ նրանք, որոնք չը կարողացան ոչինչ բան անել, աշխատում են թունաւորել մեր համաքաղաքացիների ուրախութիւնը և արգելք լինել կայսերութեան զարգացմանը և առաջադիմութեանը։ Ինձ անձնականապէս չափազանց հետաքրքրեց ձեր նկարագրած ճիշդ պատկերը այն ժամանակների, որոնց հետ կապված է իմ ելիտասարդութիւնը։ Ես հաւատացած եմ, որ մեր ամբողջ սերունդը կը կարդայ ձեր բրօշիւրը այնպիսի բաւականութեամբ, ինչպէս ես կարդացի։“

—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզից լրագիրներին յուլիսի 23-ից հաղորդում են որ պատգամաւորների նոր ժողովը սրանից յետոյ ոչ թէ 535 անդամներից կը բաղկանայ, այլ 557 անդամներից։ Պատգամաւորների այժմեան ժողովը արդէն այդ բանի մասին իր համաձայնութիւնը տուեց։ Սենատի յանձնաժողովի մեծամասնութիւնն ևս համաձայն է։

—Բէյտերի ընկերութեանը, յուլիսի 22-ից, Դուրբանից հեռագրում են հետևեալը. ‹Թագաւորական յանձնաժողովի պատրաստած դաշնագրութեան նախագիծը իսկապէս բօէրներին վերադարձնում է բոլոր Տրանսվալը։ Բոլոր գումարը, որ յանձնաժողովը պահանջում է Տրանսվալի կառավարութիւնից 500.000 ֆունտ ստերլինգից աւելի չէ։ Բօէրները համաձայն են վճարել այդ գումարը։ Բօէրների կառավարութիւնը դեռ ևս չէ ընդունել այդ դաշնագիրը, որովհետև տեղական և ֆինանսական հարցերի քննադատութիւնը խիստ շատ ժամանակ է խլում։ Տրանսվալեան ֆօլկսրադը (ժողովրդական խորհուրդ) ինչպէս լսվում է, շուտով կընորվի։›

—‹Լրագիրներին գրում են, որ անգլիական պատգամաւորների ժողովի յուլիսի 23-ի նստի մէջ վերջացաւ իրլանդական հողային բիլլի քննադատութիւնը, որի պատճառով 33 նիստ էր կայացել այդ հարցի քննադատութեան ընթացքում։

—Վիէննայի ‹Polit. Corresp.› լրագրին, յուլիսի 20-ից հաղորդում են. ‹Այսօր եռանդոտ կերպով հերքվեցաւ մի քանի օտար լրագիրների հաղորդած այն լուրը, իբր թէ Աւստրիան պատրաստութիւններ է տեսնում Նովօբազարեան սանջակը և Կոսսովեան վիլայեթը գրաւելու համար։ Այդ պատճառով յիշեցնում են, որ դեռ նորերումս, աւստրօ-ունգարական դեսպանը կ. Պոլսում, բարձր Կալիցէ, սուլթանի հետ խօսելու ժամանակ յայտնեց, որ Աւստրօ-Ունգարիան ոչինչ պատճառներ չունի օգտվել Նովօբազարը գրաւելու իր իրաւունքից։›

—Վիէննայի ‹Polit. Corresp.› լրագրի Փարիզից ստացած տեղեկութիւնն այն բանի մասին, թէ խօսում են Ֆրէյսինէին նշանակել Ալժիրիայի գենեռալ-նահանգապետ, անհիմն չէ։ Նա այդ պաշտօնը երեի ընտրութիւններից յետոյ կըստանայ։ Ֆրանսիայի և Անգլիայի յարաբերութիւնները բաւականացուցիչ են։

—Բէյտերի ընկերութեանը հաղորդում են, որ պատգամաւորների ժողովում սէր Զարլզ Դիլկ յայտնեց. ‹Բրիտանական ներկայացուցիչը թէհրանում հաղորդեց, որ Կօկանը Ռուսաստանի հետ միացնելու լուրը ուղիղ չէ։ Հարց է դարձել այն բանի մասին, թէ արդեօք ռուս-պարսկական նոր սահմաններ անցկացնելու վերաբերութեամբ բանակցութիւնների ժամանակ, Անգլիան պէտք է իր ներկայացուցիչը ունենայ, եթէ այդպիսի բանակցութիւնները կը սկսվեն։ Մենք լսեցինք, որ այդ բանակցութիւնները միայն մի քանի ամսից յետոյ կը սկսվեն։›

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

‹Порядокъ› լրագրին ուղարկված է հետևեալ նամակը. ‹Ես անձամբ համոզվեցի, թէ որ աստիճանի նրբութեան են հասել երկաթուղեան աւազակների արարքները։ Անցքը պատահեցաւ Ս. Պետերբուրգ-Վարշավեան երկաթուղու մէջ։ Ես անցեալ ամսվայ 25-ին դուրս եկայ Վիլնօ քաղաքից և գիշերվայ գնացքով ճանապարհ ընկայ դէպի Ս. Պետերբուրգ,—և որովհետև երկրորդ կլասում (երկրորդ կլասի տոմսակ ունէի) քիչ ժողովուրդ կար, ես կարող էի յարմար կերպով տեղաւորվել և իսկոյն քնեցի։ Ունեցած փողերս (81 ր. կօպէկներով) պահված էին ճանապարհի սակվօյաժի մէջ, որը, քնելու ժամանակ, բարձիս տակը դրեցի, յուսալով, որ այդ նախազգուշութիւնը բաւական կը լինի գողերի ղէմ ինձ ապահովելու համար։ Ճիշդ է, որ զարթելով, ես սակվայաժը գտայ իր տեղում, միայն չը մտածեցի տեսնել, արդեօք փողերը մէջն են, թէ չէ։ Այն ինչ ես ինձ սատիկ տկար էի զգում. գլուխս ցաւում էր և պտոյտ էր գալիս, իսկ զարթելու բօպէին ատամներս այնպէս սեղմված էին, որ բաւական ոյժ գործ դրի նրանց բաժանելու համար։ Ամբողջ օրը բերանս ոչինչ չը կարողացայ առնել, և այդ պատճառով ամբողջ ճանապարհի վրա փող չը հարկաւորվեցաւ ինձ։ Միայն Պետերբուրգում հարկաւորվեցաւ ինձ փող։ Եւ ինչպէս զարմացայ, երբ բացելով քսակս, մէջը ոչ մէկ բուբլ չը գտայ։ Նայելով ինձ, ես տեսայ, որ ոսկէ բրօշկա են հանել ինձանից, և բացի դրանից կոտրել են ոսկեայ ապարանջանի բալանիքը։ Վերջին հանգամանքը վախեցրեց և զարմացրեց ինձ. ես միշտ շատ արթուն եմ քնում և հարկաւոր է կամ մեծ ճարպիկութիւն գողերի կողմից, կամ հիւանդոտ-խորքուն իմ կողմից, չը զգալու համար, թէ ինչպէս էին կոտրում ապարանջանի բալանին ձեռքիս վրա։ Դեռ ես ինձ վատ զգալով, ես դիմեցի բժշկին, որը և բոլոր բանը բացատրեց ինձ. ես խլօրօֆօրմի (քնացնող դեղ) ազդեցութեանն էի ենթարկված եղել։ Խնդրում եմ այս իմ նամակին տեղ տալ լրագրում, որպէս նախազգուշութիւն սրա նման դժբաղդութիւնների դէմ։ Փողերից և իրերից զրկվելով, ես դեռ առողջութիւնս էլ կարող եմ զոհել։ Շատ կարելի է իմ նամակը այլ լրագիրներն ևս կարտատպեն, որով, Վարշավա—Պետերբուրգեան երկաթուղով գնացող բազմաթիւ ճանապարհորդներին կազատեն գողերից, և շատ կարելի է մինչև անգամ մահից խլօրֆօրմով քնացնելու ժամանակ։›

* * *

Նախկին մեծ վիզիր Մէհմէդ-Ռուշտի-փաշան, որ մեղադրված է սուլթան Աբդուլ-Ազիզին ընպանողների ընկերակցութեան մէջ, իր ծառայութիւնը սկսեց որպէս Թիւրքաց զօրքի հասարակ զինուոր։ Մէկ օտարոտի դէսպքի շնորհիւ, նա գրաւեց սուլթան Մահմուդ II-ի սէրը, և յետոյ նրա առաջին բարեկամը դարձաւ։ Սուլթանը մէկ սիրելի օդալիսկ ունէր, որի ոչ մէկ խնդիրքը անկատար չէր թողնում։ Մի անգամ, պալատի բակում, Կ. Պոլսում, մտաւ փոքրիկ սովօեացի գիտնական կապիկի հետ միասին և իսկոյն հարամ կանչվեցաւ։ Օդալիսկը խնդրեց սուլթանին գնել իրան համար կապիկին, բայց պալատի մէջ ոչ ոք չը գտնվեցաւ, որ կարողանար խօսել երեխայի հետ։ Ծառայողներից մէկը յայտնեց, որ նա ճանաչում է մէկ զինուորին, որ քիչ խօսում է ֆրանսերէն և հարևան զինուորատնից իսկոյն բերեց Մեհմէդ Ռուշդիին, որը և թարգմանի պաշտօնը կատարեց։ Որպէս պարգև սուլթանը նրան օֆիցերի պաշտօն տուեց և այլ ևս չէր հեռացնում իրանից։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

ԳԱՇՏԷՅՆ, 23 յուլիսի։ Այսօր տեղի ունեցաւ Աւստրիայի և Գերմանիայի կայսրների տեսակցութիւնը։ Երկու կայսրները գրկվեցան, համբուրվեցան և խօսակցեցան միմեանց մէջ երեք քառորդ ժամ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 յուլիսի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 50 կ., երկրորդ 94 ր. 50 կ., երրորդ 94 ր. 75 կ., չորրորդ 94 ր. 37 կ., ներքին առաջին 5% փոխառութեան տոմսակը արժէ 222 ր. 25 կ., երկրորդ 224 ր. 25 կ., արևելեան առաջին 91 ր. 87 կ., երկրորդ 91 ր. 75 կ., երրորդ 92 ր., ոսկի 7 ր. 76 կ.։ Ռուսաց 1 բուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 25,65 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 219 մարկ, 50 պֆ., Փարիզի վրա 270 ֆրանկ 50 սանտիմ։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ